

Minister
Zdrowia

ZPŚ.055.12.2025.JP
Warszawa, 05 czerwca 2025

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji w sprawie oświadczenia o otrzymaniu informacji związanych z bezpieczeństwem Programu Szczepień Ochronnych.

Na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach zawiadamiam, że brak jest uzasadnienia dla uzupełnienia rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych o załącznik ze wzorem oświadczenia o otrzymaniu przed obowiązkowym szczepieniem ochronnym informacji związanych z bezpieczeństwem Programu Szczepień Ochronnych.

UZASADNIENIE

Ochrona zdrowia społeczeństwa to jeden z najważniejszych obowiązków państwa. Zgodnie z artykułem 68 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, dalej „Konstytucji RP” każdy ma prawo do ochrony zdrowia (niezależnie od sytuacji materialnej, władze publiczne zapewniają równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych).

Zgodnie ust. 4 art. 68 Konstytucji RP władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych (w tym zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi). Przedmiotowe zadanie, także w odniesieniu do chorób innych o charakterze społecznym, jest realizowane dzięki działaniom podejmowanym przez organy i instytucje państwa, w zakresie posiadanych przez nie kompetencji, w obszarze zdrowia publicznego.

Szczepienia są najskuteczniejszym i najprostszym sposobem profilaktyki chorób zakaźnych, zapewniającym odporność populacyjną, która obejmuje swoją ochroną również osoby, które ze względów medycznych nie mogą przyjąć szczepionek. Podważanie skuteczności szczepionek stanowi zagrożenie dla zdrowia publicznego. Stosowanie szczepionek nie tylko chroni przed skutkami chorób zakaźnych, ale również przed nowotworami np. szczepienie przeciw HPV (Wirus brodawczaka ludzkiego) czy szczepienie przeciw HBV (wirusowemu zapaleniu wątroby typu B).

Obowiązek szczepień w Polsce nakłada ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, dalej „ustawa zakaźna”. Szczepienia ochronne są realizowane w oparciu o obowiązujący Program Szczepień Ochronnych (tzw.

kalendarz szczepień), który co roku jest aktualizowany i ogłaszany przez Głównego Inspektora Sanitarnego, w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia.

„Obowiązek podjęcia działań mających na celu zapobieganie epidemiom chorób zakaźnych wynika już z treści cyt. art. 68 ust. 4 Konstytucji RP. Co więcej, ustawodawca przewidział też odpowiedni mechanizm poprzedzający wykonanie szczepienia, tj. badanie kwalifikacyjne celem stwierdzenia, czy nie istnieją w danym indywidualnym przypadku przeciwwskazania do wykonania szczepienia. Nie wydaje się zatem, aby tego rodzaju rozwiązanie miało prowadzić do naruszenia praw i wolności oraz godności człowieka.” Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 kwietnia 2023 r. II OSK 2951/20 „To na rodzicu małoletniego dziecka spoczywa prawny obowiązek, wynikający wprost z ustawy, zgłoszenia się z dzieckiem do lekarza sprawującego nad nim opiekę profilaktyczną w celu przeprowadzenia badań kwalifikacyjnych w celu potwierdzenia bądź wykluczenia przeciwwskazań do wykonania obowiązkowego szczepienia ochronnego.” Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 września 2024 r. II GSK 973/24. Podkreślić należy, że szczepienia w Polsce są realizowane przez fachowy personel medyczny (osoby kwalifikujące doszczepienia), w przypadku dzieci jest to lekarz kwalifikujący doszczepienia, do którego pacjent powinien zgłosić wątpliwości i pytania dotyczące zaleceń i postępowania przed i po szczepieniu w toku postępowania indywidualnego.

Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty określa zasady i warunki tych zawodów z dnia 5 grudnia 1996 r. dalej „u.z.l.id.”. Zgodnie z przepisami u.z.l.id. wykonywanie zawodu lekarza polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, w szczególności: badaniu stanu zdrowia, rozpoznawaniu chorób i zapobieganiu im, leczeniu i rehabilitacji chorych, udzielaniu porad lekarskich, a także wydawaniu opinii i orzeczeń lekarskich. Lekarz ma obowiązek wykonywać zawód, zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej, dostępnymi mu metodami i środkami zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób, zgodnie z zasadami etyki zawodowej oraz z należytą starannością (art. 2. ust 1. I art. 4.)

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych lekarze lub felczerzy, pielęgniarki, położne, higienistki szkolne i ratownicy medyczni (o których mowa w art. 17 ust. 6 ustawy zakaźnej) przeprowadzają obowiązkowe szczepienie ochronne, jeżeli ramowy program kształcenia podyplomowego prowadzonego na podstawie przepisów:

- 1) ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty,
 - 2) ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej,
 - 3) ustawy z dnia 1 grudnia 2022 r. o zawodzie ratownika medycznego oraz samorządzie ratowników medycznych,
- obejmował problematykę szczepień ochronnych lub odbyły w ramach doskonalenia zawodowego kurs lub szkolenie w zakresie szczepień ochronnych, a po przeszkoleniu zyskały dokument potwierdzający ukończenie tego kursu lub szkolenia, a w przypadku felczera i higienistki szkolnej uzyskały dokument potwierdzający ukończenie tego kursu lub szkolenia.

Obowiązkiem każdego lekarza rodzinnego jest poinformowanie rodziców małoletniego pacjenta o konieczności poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym, a także poinformowanie o szczepieniach szczególnie zalecanych.

Kwalifikacji do wykonania szczepienia ochronnego dokonuje lekarz. To lekarz zlecający szczepienie ponosi odpowiedzialność za poprawność przeprowadzenia kwalifikacji do szczepienia oraz jego udokumentowanie.

Podkreślić należy, że lekarze oraz pielęgniarki są ustawowo zobligowani do kompleksowej i rzetelnej informacji o szczepieniach ochronnych obowiązkowych (bezpłatnych), jak i zalecanych (odpłatnych), w tym także o ryzyku i konsekwencjach niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP).

„Zgodnie z art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi wykonanie obowiązkowego szczepienia ochronnego poprzedzone jest lekarskim badaniem kwalifikacyjnym w celu wykluczenia przeciwwskazań do wykonania szczepienia. Odmowa wzięcia udziału w badaniu uniemożliwia wykonanie szczepienia i powinna być traktowana jako odmowa poddania się temu szczepieniu.” Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 kwietnia 2023 r. II OSK 2951/20.

Wykaz obowiązkowych szczepień ochronnych i grupy osób obowiązanych do poddania się tym szczepieniom zostały określone w art. 17 ustawy zakaźnej i akcie wykonawczym do niej, tj. w cytowanym wyżej rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Rozporządzenie to określa m.in. dla poszczególnych rodzajów szczepień ochronnych przedział wieku lub przesłanki epidemiologiczne, kliniczne i indywidualne w przypadku których obowiązek szczepień jest wymagany.

Taki sposób uregulowania obowiązku poddawania się szczepieniom ochronnym przeciw wybranym chorobom zakaźnym, powielany w kolejnych regulacjach prawnych z niewielkimi zmianami, funkcjonuje w Polsce od ponad 60 lat i dotychczas nie został zakwestionowany. W tym miejscu zaznaczyć należy, iż Trybunał Konstytucyjny orzekł, wyrokiem z dnia 9 maja 2023 r. sygn. akt SK 81/19 (Dz. U. poz. 909), że obowiązek szczepień ochronnych jest zgodny z Konstytucją.

„Z istoty obowiązkowych szczepień ochronnych wynika, że służą one zapewnieniu ochrony zdrowia zarówno osób im poddawanych, jak i pozostałych członków społeczeństwa, co oznacza, iż ich wprowadzenie nie tylko nie jest sprzeczne z zapewnieniem prawnej ochrony życia i prawa do ochrony zdrowia, lecz wręcz służy realizacji tych praw przez członków społeczności. Wprowadzenie obowiązkowych szczepień ochronnych nie narusza także obowiązku władz publicznych do zapewniania szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, a powinno być oceniane jako element systemu prawnego służący wykonaniu przez państwo normy zawartej w art. 68 ust. 3 Konstytucji RP.” Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 marca 2023 r. II OSK 803/20.

„O realizacji szczepień obowiązkowych i kwalifikacji do ich podania u dziecka decyduje każdorazowo lekarz, po uprzednim wykonaniu szczegółowego badania obecnego stanu zdrowia dziecka oraz zebraniu potrzebnych informacji podczas wywiadu z rodzicem, a nie rodzic, który ze względu na swoje przekonania sprzeciwia się wykonaniu szczepień ochronnych w okresach uzasadnionych medycznie i epidemiologicznie. Nadzór nad realizacją obowiązku szczepień ochronnych u osób do 19 roku życia sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, które w zakresie swoich właściwości wykorzystują, zgodnie z uprawnieniami, przysługujące im środki prawne. Tym samym, w przypadku nieprzestrzegania programu szczepień ochronnych, ustawowy obowiązek poddania się szczepieniom ochronnym wynikający z przepisów prawa, w stosunku do małoletniego staje się wymagalny i zachodzą przesłanki do wszczęcia postępowania egzekucyjnego (poprzez wystawienie tytułu wykonawczego), a następnie - do wydania postanowienia o nałożeniu

grzywny wraz z opłatą za czynności egzekucyjne.” Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 29 sierpnia 2019 r., VII SA/Wa 453/19.

Opisany powyżej sposób zabezpieczenia realizacji szczepień w Polsce i nadzoru nad ich wykonaniem ma bezpośredni wpływ na poziom zabezpieczenia szczepionych dzieci, ale również na późniejszą kontynuację rewakcytacji u osób dorosłych.

Dodać należy, że aktualnie dostępne wyniki badań oraz dane epidemiologiczne koncentrują się głównie na korzyściach indywidualnych oraz populacyjnych wynikających ze szczepień, stosowanych w Polsce od ponad 60-ciu lat. Do głównych korzyści wynikających ze stosowania szczepień, niewątpliwie należą:

- zapobieganie zachorowaniom oraz ich powikłaniom,
- zapobieganie zgonom,
- zmniejszenie hospitalizacji.

Reasumując, o bezpieczeństwie szczepień w istotny sposób decyduje w szczególności właściwa kwalifikacja do szczepienia, celem której jest wykrycie bezwzględnych przeciwwskazań do wykonania określonego szczepienia, co może przełożyć się na ewentualną konieczność modyfikacji schematu szczepienia (Indywidualnego Kalendarza szczepień) – tzw. bilans korzyści i ryzyka w określonej sytuacji klinicznej pacjenta. Celem rzetelnej kwalifikacji do szczepienia jest zminimalizowanie ryzyka wystąpienia ciężkiego NOP i zagwarantowanie maksymalnej skuteczności szczepienia (korzyści dla pacjenta).

Mając powyższe na uwadze w obecnym stanie prawnym, regulującym obowiązek szczepień, sposób jego realizacji, uprawnienia i kwalifikacje osób przeprowadzających szczepienia ochronne, nie znajduje się uzasadnienia dla uzupełnienia przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych o załącznik ze wzorem oświadczenia o otrzymaniu przed obowiązkowym szczepieniem ochronnym informacji związanych z bezpieczeństwem Programu Szczepień Ochronnych.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Kuba Sękowski
Zastępca Dyrektora
/dokument podpisany elektronicznie/